

ผลและวิจารณ์

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำของเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี ได้ทำการออกแบบ แบบสอบถามและทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา และวิเคราะห์ความสอดคล้องของสมมติฐานโดยมีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

จากการศึกษาได้ทำการสำรวจในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ซึ่งอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานีจำนวน 224 ตัวอย่าง ได้แบ่งผลการวิจัยออกมาดังนี้ คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 1.1 ข้อมูลและลักษณะการปฏิบัติหน้าที่

ส่วนที่ 1.2 ครอบครัวและสถานภาพทางเศรษฐกิจ – สังคม

ตอนที่ 2 ข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์พื้นที่ลุ่มน้ำและทรัพยากรธรรมชาติ

ตอนที่ 3 ความรู้และความเข้าใจด้านการจัดการลุ่มน้ำในพื้นที่ป่าไม้ในลุ่มน้ำห้วยทับเสลา จังหวัดอุทัยธานี

ตอนที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเจ้าหน้าที่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในส่วนของคุณลักษณะประชากรที่ทำการศึกษานี้ได้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณาสรุปได้ดังนี้

ส่วนที่ 1.1 ข้อมูลและลักษณะการปฏิบัติหน้าที่

ข้อมูลพื้นฐานของประชากรของการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา หน่วยงานที่ท่านสังกัด ลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ อายุการทำงาน สถานภาพในครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้และรายจ่ายของครัวเรือน ภูมิลำเนาเดิม ระยะเวลาการอยู่อาศัย การถือครองที่ดินทำกิน สถานที่ตั้งของที่พักอาศัย รวมทั้งข้อมูลสภาพแวดล้อมและการใช้ที่ดินในบริเวณพื้นที่ที่ท่านอยู่อาศัย มีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ เมื่อเปรียบเทียบกับอดีต (5ปีย้อนหลัง) ของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 224 ตัวอย่าง ได้ผลการศึกษาดังแสดงในตารางที่ 4 และสามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

เพศ พบว่า เจ้าหน้าที่ในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 69.2 เป็นเพศชาย ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 30.8 เป็นเพศหญิง

อายุ พบว่า เจ้าหน้าที่ในกลุ่มตัวอย่างมีอายุ โดยเฉลี่ยอยู่ในกลุ่มอายุ 31-40 ปี ร้อยละ 53.6 รองลงมาร้อยละ 33.0 อยู่ในกลุ่มอายุไม่เกิน 30 ปี ร้อยละ 11.2 อยู่ในกลุ่มอายุ 41 - 50 ปี และน้อยที่สุดร้อยละ 2.2 อายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป โดยมีอายุเฉลี่ย 36.47 ปี มากที่สุด 60 ปี และน้อยที่สุด 20 ปี

สถานภาพสมรส ของเจ้าหน้าที่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ สมรสแล้ว ร้อยละ 71.9 โสด ร้อยละ 22.3 นอกนั้นหย่าหรือหม้ายหรือแยกกันอยู่ ร้อยละ 5.8

ระดับการศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่ในกลุ่มตัวอย่างจบการศึกษาขั้นสูงสุดในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 57.2 ระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า ร้อยละ 34.8 ระดับปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 8.0

หน่วยงานที่ท่านเป็นเจ้าหน้าที่สังกัดหน่วยงาน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทำงานอยู่ที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ร้อยละ 98.2 ซึ่งสามารถแยกเป็นหน่วยงานต่างๆ ได้ พบว่า เป็นสถานีควบคุม ไฟป่า จังหวัดอุทัยธานี ร้อยละ 20.1 รองลงมา คือ หน่วยจัดการต้นน้ำสะแกกรัง ร้อยละ 18.7 เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ร้อยละ 16.1 ศูนย์วิจัยไฟป่าห้วยขาแข้ง

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของลักษณะเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี

(n = 224)			
ลักษณะประชากร	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
เพศ			
ชาย	155	69.2	
หญิง	69	30.8	
อายุ			
ไม่เกิน 30 ปี	74	33.0	เฉลี่ย 36.47 ปี
31-40 ปี	120	53.6	มากที่สุด 60 ปี
41-50 ปี	25	11.2	น้อยที่สุด 20 ปี
51 ปีขึ้นไป	5	2.2	
สถานภาพการสมรส			
โสด	50	22.3	
สมรสแล้ว	161	71.9	
หย่า / หม้าย / แยกกันอยู่	13	5.8	
ระดับการศึกษา			
ระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	128	57.2	
ระดับมัธยมศึกษา/ปวช./ปวส.หรือเทียบเท่า	78	34.8	
ระดับปริญญาตรีขึ้นไป	18	8.0	
สังกัดหน่วยงาน			
กรมป่าไม้	4	1.8	
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช	220	98.2	
ลักษณะการปฏิบัติหน้าที่			
ข้าราชการประจำ	8	3.6	
ลูกจ้างประจำ	34	15.2	
ลูกจ้างชั่วคราวรายเดือน	19	8.5	
ลูกจ้างชั่วคราวรายวัน	163	72.7	

ตารางที่ 4 (ต่อ)

(n = 224)			
ลักษณะประชากร	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
รายได้(อัตราเงินตอบแทน)บาทต่อเดือน			
≤ 5,000 บาท	170	75.9	เฉลี่ย 4708.14 บาท
> 5,000 – 10,000 บาท	45	20.1	น้อยที่สุด 1500 บาท
> 10,000 บาท	9	4.0	มากที่สุด 23,570 บาท
อายุการทำงาน(ตลอดอายุการทำงาน)			
≤ 5 ปี	145	64.7	เฉลี่ย 5.3 ปี
> 5 – 10 ปี	50	22.3	น้อยที่สุด 10 เดือน
> 10 ปี	29	13.0	มากที่สุด 28 ปี
ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา			
≤ 5 ปี	152	67.9	เฉลี่ย 4.99 ปี
> 5 – 10 ปี	49	21.9	น้อยที่สุด 10 เดือน
> 10 ปี	23	10.2	มากที่สุด 28 ปี

ร้อยละ 8.5 สถานีวิทยการเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ร้อยละ 8.5 ศูนย์ปฏิบัติการไฟฟ้าอุทัยธานี ร้อยละ 7.1 เขตห้ามล่าสัตว์ป่าถ้ำประทุน ร้อยละ 7.1 สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ร้อยละ 3.6 หน่วยป้องกันรักษาป่า อน.8 ร้อยละ 3.1 โครงการปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติป่าห้วยทับเสลา – ห้วยคอกควาย (2) ร้อยละ 2.7 โครงการปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติป่าห้วยทับเสลา – ห้วยคอกควาย (3) ร้อยละ 2.7 และกรมป่าไม้ ร้อยละ 1.8

ลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ พบว่า เป็นลูกจ้างรายวันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 72.7 รองลงมาเป็นลูกจ้างประจำ คิดเป็นร้อยละ 15.2 ลูกจ้างชั่วคราวรายเดือน คิดเป็นร้อยละ 8.5 และข้าราชการประจำพบน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.6

รายได้ต่อเดือน พบว่าส่วนใหญ่ได้รับไม่เกิน 5,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 75.9 รองลงมา ร้อยละ 20.1 มีรายได้มากกว่า 5,000 บาท แต่ไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน สำหรับผู้ที่มีรายได้มากกว่า 10,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 2.1

อายุการทำงาน พบว่า ประชากรในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุการทำงานไม่เกิน 5 ปี ร้อยละ 64.7 อายุการทำงานมากกว่า 5 ปี แต่ไม่เกิน 10 ปี ร้อยละ 22.3 และอายุการทำงานมากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 13.0

ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา พบว่า ประชากรในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลาไม่เกิน 5 ปี ร้อยละ 67.9 ปฏิบัติงานในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลามากกว่า 5 ปี แต่ไม่เกิน 10 ปี ร้อยละ 21.9 และปฏิบัติงานในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลามากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 10.2

ส่วนที่ 1.2 ครอบครัวและสถานภาพทางเศรษฐกิจ – สังคม

จากการศึกษาสภาพครอบครัวและสภาพเศรษฐกิจและสังคมของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานที่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ดังแสดงในตารางที่ 5 สรุปได้ดังนี้

สถานภาพในครัวเรือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีสภาพเป็นหัวหน้าครัวเรือนร้อยละ 46.4 เป็นเป็นผู้อยู่อาศัย ร้อยละ 20.1 คู่สมรสหัวหน้าครัวเรือน ร้อยละ 15.2 บุตร ร้อยละ 12.9 นอกจากนี้เป็นอื่นๆ ร้อยละ 5.4

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่นั้นครอบครัวจะมีสมาชิก 3-6 คน ถึงร้อยละ 67.0 รองลงมาคือมีสมาชิก 1-3 คน คิดเป็นร้อยละ 24.1 และที่น้อยที่สุด คือ มีสมาชิกตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 8.9

รายได้รวมของครอบครัวต่อเดือน พบว่ามีรายได้ไม่เกิน 5,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 44.6 รองลงมามีรายได้มากกว่า 5,000 บาท แต่ไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 43.8 และมีรายได้มากกว่า 10,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 11.6

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของลักษณะเจ้าหน้าที่ด้านครอบครัวและสถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี

(n = 224)

ลักษณะประชากร	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
สถานภาพในครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถาม			
หัวหน้าครัวเรือน	104	46.4	
คู่สมรสของหัวหน้าครัวเรือน	34	15.2	
บุตร	29	12.9	
ผู้อยู่อาศัย	45	20.1	
อื่นๆ	12	5.4	
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน			
1 – 3 คน	54	24.1	เฉลี่ย 2 คน
4 – 6 คน	150	67.0	น้อยที่สุด 1 คน
7 คนขึ้นไป	20	8.9	มากที่สุด 8 คน
รายได้รวมของครอบครัว (ต่อเดือน)			
≤ 5,000 บาท	100	44.6	เฉลี่ย 7366.76 บาท
> 5,000 – 10,000 บาท	98	43.8	น้อยที่สุด 1000 บาท
> 10,000 บาท	26	11.6	มากที่สุด 50,000 บาท
รายจ่ายรวมของครอบครัว(ต่อเดือน)			
≤ 5,000 บาท	150	67.0	เฉลี่ย 5487.62 บาท
> 5,000 – 10,000 บาท	58	25.9	น้อยที่สุด 1000 บาท
> 10,000 บาท	16	7.1	มากที่สุด 34000 บาท

รายจ่ายรวมของครอบครัวต่อเดือน พบว่ามีรายจ่ายอยู่ที่ไม่เกิน 5,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 67.0 รองลงมา มีรายจ่ายประมาณ 5,001-10,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 25.9 และมีรายจ่ายมากกว่า 10,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 7.1

จากการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับภูมิลำเนา ระยะเวลากการอยู่อาศัย ของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา ดังแสดงไว้ในตารางที่ 6 สรุปได้ดังนี้

ภูมิลำเนาเดิม พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นคนย้ายมาจากที่อื่น ซึ่งส่วนใหญ่ย้ายมาจากจังหวัดใกล้เคียง ร้อยละ 60.7 และร้อยละ 39.3 เป็นคนในท้องถิ่นตั้งแต่กำเนิดหรือปฏิบัติงานในพื้นที่อย่างเดียว

ระยะเวลากการอยู่อาศัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่อาศัยที่นี้มากที่สุดนาน 10-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.2 รองลงมา อยู่อาศัยที่นี้มานาน 20-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.6 อยู่อาศัยที่นี้มานาน 1-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.3 และน้อยที่สุด อยู่อาศัยที่นี้มานานมากกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.9

สำหรับการศึกษานาดการถือครองที่ดินและลักษณะการถือครอง สถานที่ตั้งของที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมและการใช้ที่ดินเปรียบเทียบกับระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมาดังแสดงในตารางที่ 7 ดังนี้

สถานที่ตั้งของที่อยู่อาศัย พบว่า กลุ่มประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่ห่างจากแนวกันชนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ๕ มากกว่า 500 เมตร คิดเป็นร้อยละ 84.8 รองลงมา อยู่ในรัศมี 100 เมตร ห่างจากแนวกันชนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ๕ คิดเป็นร้อยละ 8.0 และอยู่ในรัศมี 101 -500 เมตร ห่างจากแนวกันชนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ๕ คิดเป็นร้อยละ 7.2

สภาพแวดล้อมและการใช้ที่ดินในบริเวณพื้นที่ที่ท่านอยู่อาศัยมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ เมื่อเปรียบเทียบกับอดีต (5 ปี ย้อนหลัง) พบว่า กลุ่มประชากรส่วนใหญ่คิดว่า สภาพแวดล้อมและการใช้ที่ดินแย่ลงกว่าเดิม คิดเป็นร้อยละ 37.5 รองลงมาคิดว่าสภาพแวดล้อมและการใช้ที่ดินดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ 32.1 คิดว่าสภาพแวดล้อมและการใช้ที่ดินเหมือนเดิม ร้อยละ 21.0 และยังมีกลุ่มที่ไม่ทราบว่าสภาพแวดล้อมและการใช้ที่ดินมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร คิดเป็นร้อยละ 9.4

การศึกษานาดการถือครองที่ดิน พบว่าสามารถแยกตามประเภทการใช้ที่ดินได้เป็น ที่นา ที่อยู่อาศัย ที่สวน และอื่นๆ จะเห็นได้ว่าครอบครัวยของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งนั้นประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมีที่ดินดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 6 ภูมิลำเนา ระยะเวลาการอยู่อาศัยในพื้นที่ลุ่มน้ำของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี

(n = 224)			
ลักษณะประชากร	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
ภูมิลำเนาเดิม			
เกิดที่นี่ไม่ได้ย้ายถิ่นมาจากที่อื่น	88	39.3	
ย้ายมาจากที่อื่น	136	60.7	
- ชัยนาท	9	6.62	
- นครสวรรค์	13	9.56	
- สุพรรณบุรี	3	2.21	
- กรุงเทพมหานคร	3	2.21	
- สุรินทร์	2	1.47	
- หนองคาย	8	5.88	
- อุตรดิตถ์	3	2.21	
- ลพบุรี	1	0.73	
- มหาสารคาม	1	0.73	
- นครราชสีมา	4	2.94	
- ตาก	5	3.68	
- บุรีรัมย์	1	0.73	
- อุตรธานี	5	3.68	
ย้ายมาจากที่อื่น			
- ตรัง	1	0.73	
- ขอนแก่น	3	2.21	
- อื่นๆ	74	54.41	
ระยะเวลาการอยู่อาศัย(ปี)			
1 – 10 ปี	50	22.3	เฉลี่ย 11.81 ปี
>10 – 20 ปี	81	36.2	น้อยที่สุด 1 ปี
>20 – 30 ปี	64	28.6	มากที่สุด 55 ปี
>30 ปี	29	12.9	

ตารางที่ 7 สถานที่ตั้งของที่พักอาศัยและสภาพแวดล้อมของครัวเรือนในพื้นที่ลุ่มน้ำของเจ้าหน้าที่
ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี

(n = 224)

ลักษณะประชากร	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
สถานที่ตั้งของที่พักอาศัย			
-อยู่ในรัศมี 100 เมตร ห่างจากแนวกันชน	18	8.0	
-อยู่ในรัศมี 101 - 500 เมตร ห่างจากแนวกันชน	16	7.2	
-มากกว่า 500 เมตร ห่างจากแนวกันชน	190	84.8	
สภาพแวดล้อมและการใช้ที่ดินในบริเวณพื้นที่เมื่อเปรียบเทียบกับอดีต(5 ปีย้อนหลัง)			
ดีขึ้น	72	32.1	
เหมือนเดิม	47	21.0	
แย่ลงกว่าเดิม	84	37.5	
ไม่ทราบ	21	9.4	

ตารางที่ 8 ขนาดการถือครองที่ดิน ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี

ประเภทการใช้ที่ดิน	ความถี่	ร้อยละ
1. ที่นา ไร่		
ไม่มี	212	94.64
≤ 5 ไร่	0	0.00
> 5 - 10 ไร่	7	3.12
> 10 - 15 ไร่	1	0.45
> 15 ไร่	4	1.79
2. ที่อยู่อาศัย.... ไร่		
ไม่มี	168	75.00
≤ 1 ไร่	46	20.54
> 1 - 2 ไร่	3	1.34
> 2 - 3 ไร่	2	0.89
> 3 ไร่	5	2.23

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ประเภทการใช้ที่ดิน	ความถี่	ร้อยละ
3. ที่สวน ไร่		
ไม่มี	198	88.39
≤ 5 ไร่	4	1.79
$> 5 - 10$ ไร่	3	1.34
$> 10 - 15$ ไร่	11	4.91
> 15 ไร่	8	3.57
4. อื่นๆ ระบุ ไร่		
ไม่มี	202	90.18
≤ 5 ไร่	2	0.89
$> 5 - 10$ ไร่	2	0.89
$> 10 - 15$ ไร่	6	2.68
> 15 ไร่	12	5.36

ตอนที่ 2 การศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์พื้นที่ลุ่มน้ำและทรัพยากรธรรมชาติ

ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์พื้นที่ลุ่มน้ำและทรัพยากรธรรมชาติ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมของชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำดังแสดงในตารางที่ 9 ซึ่งอธิบายได้ ดังนี้

ด้านความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ในด้านการอนุรักษ์พื้นที่ลุ่มน้ำและทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า มีความคิดเห็นส่วนใหญ่หลากหลาย ซึ่งเรียงตามลำดับดังนี้ คือ การปลูกป่าต้นน้ำลำธาร และการปลูกต้นไม้ในวันสำคัญ ถือว่าเป็นแนวทางหนึ่งในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากที่สุด มีความเห็นด้วยร้อยละ 99.1 รองลงมา มีความเห็นด้วยเท่ากัน 2 ข้อ คือ การที่ทุกคนร่วมกันรักษาทรัพยากรป่าไม้และนำทรัพยากรเหล่านี้มาใช้ประโยชน์อย่างถูกต้องและเกิดประโยชน์สูงสุดถือว่าเป็นแนวทางหนึ่งในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และอีกข้อหนึ่งคือ ทรัพยากรป่าไม้เป็นสมบัติของส่วนรวม ไม่ใช่ของผู้ใดผู้หนึ่งที่จะนำไปใช้ประโยชน์ มีร้อยละความเห็นด้วย เท่ากับ 95.1

ตารางที่ 9 ความรู้และความเข้าใจของเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ข้อความ	(n = 224)	
	ถูก (ร้อยละ)	ผิด (ร้อยละ)
(1.) การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้หมายถึงการรักษา กักเก็บไว้โดยไม่มี การนำมาใช้ประโยชน์	39.3	60.7
2. การปลูกป่าต้นน้ำลำธาร และการปลูกต้นไม้ในวันสำคัญ ถือว่า เป็นแนวทางหนึ่งในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	99.1	0.9
(3.) ถึงแม้ว่าท่านจะเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ แต่เรื่องปากท้องของชาวบ้านน่าจะสำคัญกว่า	79.9	20.1
4. ปัญหาการบุกรุก การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า การจุดไฟ ถือว่า เป็นหาลำคัญของประเทศ	91.5	8.5
(5.) เจ้าหน้าที่ป่าไม้และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการเท่านั้นที่มี หน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ชาวบ้านไม่จำเป็นต้องเข้าไปมีส่วนร่วม	17.9	82.1
6.การบุกรุกทำลายป่าของเจ้าหน้าที่บางครั้งอาจเกิดจากความ รู้เท่าไม่ถึงการณ์ แต่ก็เป็นเรื่องผิดกฎหมายเราต้องดำเนินคดี	79.9	20.1
7. การป้องกันและดับไฟป่าเป็นหน้าที่โดยตรงดังนั้นเราจึง จำเป็นต้องเข้าดับไฟป่า	88.8	11.2
8.ทรัพยากรป่าไม้เป็นสมบัติของส่วนรวม ไม่ใช่ของผู้ใดผู้หนึ่งที่จะ นำไปใช้ประโยชน์	95.1	4.9
9.การที่ทุกคนร่วมกันรักษาทรัพยากรป่าไม้และนำทรัพยากรเหล่านี้ มาใช้ประโยชน์อย่างถูกต้องและเกิดประโยชน์สูงสุดถือว่าเป็น แนวทางหนึ่งในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	95.1	4.9
10. การป้องกัน และปราบปรามการลักลอบตัดไม้เป็นวิธีการหนึ่งในการ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	92.0	8.0

หมายเหตุ () วงเล็บเป็นคำถามเชิงลบ

เจ้าหน้าที่เห็นด้วยกับการป้องกัน และปราบปรามการลักลอบตัดไม้เป็นวิธีการหนึ่งในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ถึงร้อยละ 92.0

เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ มีความเห็นด้วยร้อยละ 91.5 ว่าปัญหาการบุกรุก การลักลอบตัดไม้ ทำลายป่า การจุดไฟ ถือว่าเป็นหาคำคัญของประเทศ

เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ มีความเห็นด้วยร้อยละ 88.8 ว่าการป้องกันและดับไฟป่าเป็นหน้าที่โดยตรงดังนั้นเราจึงจำเป็นต้องเข้าดับไฟป่า

เจ้าหน้าที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบุกรุกทำลายป่าของประชาชนบางครั้งอาจเกิดจากความไม่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ แต่ก็เป็นเรื่องผิดกฎหมายเราต้องดำเนินคดี และถึงแม้ว่าท่านจะเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ แต่เรื่องปากท้องของชาวบ้านน่าจะสำคัญกว่ามีความเห็นด้วย ร้อยละ 79.9

ในด้านความเข้าใจในความสำคัญของทรัพยากรนั้น มีคำถามเกี่ยวกับความหมายของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึงการรักษา กักเก็บไว้โดยไม่มีการนำมาใช้ประโยชน์เจ้าหน้าที่เห็นด้วยร้อยละ 39.3

ในส่วนที่เจ้าหน้าที่มีความเห็นด้วยน้อยมีดังนี้ คือ เห็นด้วยร้อยละ 17.9 ที่เจ้าหน้าที่ป่าไม้ และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการเท่านั้นที่มีหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ชาวบ้านไม่จำเป็นต้องเข้าไปมีส่วนร่วม

ตอนที่ 3 ความรู้และความเข้าใจด้านการจัดการลุ่มน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา จังหวัดอุทัยธานี

การศึกษาข้อมูลด้านความรู้และความเข้าใจด้านการจัดการลุ่มน้ำในพื้นที่ป่าไม้ในลุ่มน้ำห้วยทับเสลา จังหวัดอุทัยธานี เป็นการสำรวจระดับของการเห็นด้วย ด้านการจัดการลุ่มน้ำของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา พบว่าระดับของการเห็นด้วยของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง รายละเอียดแสดงในตารางที่ 10 และอธิบายผลตามหัวข้อได้ดังนี้

ตารางที่ 10 ความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการลุ่มน้ำของเจ้าหน้าที่ ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา
อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี

(หน่วย : ร้อยละ, n=224)

ความคิดเห็น	ระดับของความคิดเห็น		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. ป่าต้นน้ำ หมายถึงพื้นที่ที่มีสภาพป่าไม้อุดมสมบูรณ์ประกอบด้วยพรรณไม้หลากหลายชนิดเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าและเหมาะแก่การสงวนรักษาไว้ไม่ให้ถูกทำลาย	93.3 (209)	6.2 (14)	0.5 (1)
2. น้ำเป็นทรัพยากรที่มีจำกัด เมื่อใช้แล้วมีวันหมดไป	55.8 (125)	37.9 (85)	6.3 (14)
3. ในแต่ละพื้นที่ควรมีกติกาในการใช้น้ำและการใช้ประโยชน์พื้นที่ต้นน้ำเพื่อป้องกันรักษาไม่ให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ได้	59.8 (134)	36.6 (82)	3.6 (8)
4. ผู้ใช้ประโยชน์จากพื้นที่ต้นน้ำ ซึ่งถือเป็นพื้นที่สาธารณะไม่จำเป็นต้องมีการดูแลรักษาเนื่องจากภาระหน้าที่ดังกล่าวเป็นของเจ้าหน้าที่รัฐ	16.5 (37)	30.8 (69)	52.7 (118)
5. ท่านคิดว่ามีความรู้เกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำมากน้อยเพียงใด	21.4 (48)	47.3 (106)	31.3 (70)
6. การจัดการลุ่มน้ำเป็นการจัดการทรัพยากรให้ตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์	73.2 (164)	21.0 (47)	5.8 (13)
7. การจัดการลุ่มน้ำเป็นการดำเนินการเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อคนในลุ่มน้ำนั้น เท่านั้น	24.6 (55)	33.9 (76)	41.5 (93)
8. ทรัพยากรในลุ่มน้ำใด ๆ ผู้ที่สามารถเข้าไปใช้ หรือนำไปใช้ประโยชน์ได้นั้นเฉพาะคนในลุ่มน้ำนั้น เท่านั้น	18.7 (42)	32.6 (73)	48.7 (109)
9. ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ	10.7 (24)	35.7 (80)	53.6 (120)

ตารางที่ 10 (ต่อ)

(หน่วย : ร้อยละ, n=224)

ความคิดเห็น	ระดับของความคิดเห็น		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
10.หน้าที่ในการจัดการลุ่มน้ำเป็นหน้าที่ของข้าราชการเท่านั้น	21.9 (49)	33.0 (74)	45.1 (101)
11.การป้องกันการทำลายป่าและการฟื้นฟูสภาพป่า ไม่ส่งผลให้มีน้ำใช้สม่ำเสมอในแหล่งน้ำธรรมชาติ	83.9 (188)	11.6 (26)	4.5 (10)
12.หน้าที่ในการจัดการลุ่มน้ำเป็นหน้าที่ของ ประชาชนและข้าราชการร่วมกัน	86.6 (194)	12.9 (29)	0.5 (1)
13.เจ้าหน้าที่ของรัฐควรปฏิบัติตามกฎหมายอย่าง เข้มงวดในการดำเนินการกับผู้บุกรุกพื้นที่ป่าไม้	75.0 (168)	25.0 (56)	- (0)
14.เจ้าหน้าที่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งมี ความจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการ จัดการลุ่มน้ำด้วย	78.1 (175)	20.1 (45)	1.8 (4)
15.ควรสนับสนุนให้มีการจัดฝึกอบรม หรือทำความเข้าใจต่อเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำเพิ่มเติม และควรขยายผลนี้ไปใช้กับเขตพื้นที่อนุรักษ์อื่น ๆ ด้วย	83.9 (188)	15.6 (35)	0.5 (1)
16.ควรที่จะมีการให้ความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำแก่เจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่น ๆ และ ประชาชนรอบ ๆ แนวกันชนด้วย	81.7 (183)	17.4 (39)	0.9 (2)
17. การให้ความรู้ ความเข้าใจในการจัดการลุ่มน้ำ แก่ประชาชนนั้นเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ป่าไม้	54.5 (122)	36.6 (82)	8.9 (20)
18.การให้ความรู้ ความเข้าใจในการจัดการลุ่มน้ำแก่ เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ และประชาชนในพื้นที่ จะทำให้ทรัพยากรในพื้นที่ลุ่มน้ำดีขึ้นและสร้างความ ยั่งยืนได้	85.7 (192)	13.8 (31)	0.5 (1)

ตารางที่ 10 (ต่อ)

(หน่วย : ร้อยละ, n=224)

ความคิดเห็น	ระดับของความคิดเห็น		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
19.ภาครัฐและภาคประชาชนในพื้นที่ จะต้องมีส่วน ในการกำหนดแผน โครงการเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่ ต้นน้ำโดยภาคประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในทุก กระบวนการ	64.3 (144)	32.1 (72)	3.6 (8)
20.ชุมชนควรมีส่วนในการจัดทำโครงการและ สนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่ต้น น้ำด้วย	53.6 (120)	32.6 (73)	13.8 (31)

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บ () หมายถึง จำนวนตัวอย่าง

3.1 ป่าต้นน้ำ หมายถึง พื้นที่ที่มีสภาพป่าไม้อุดมสมบูรณ์ประกอบด้วยพรรณไม้
หลากหลายชนิดเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าและเหมาะแก่การสงวนรักษาไว้ไม่ให้ถูกทำลาย
เจ้าหน้าที่ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับมากถึงร้อยละ 93.3
รองลงมาคือ มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 6.2 และมีระดับของการเห็น
ด้วยอยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 0.5

3.2 น้ำเป็นทรัพยากรที่มีจำกัด เมื่อใช้แล้วมีวันหมดไป เจ้าหน้าที่ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับ
เสลา ส่วนใหญ่มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 55.8 รองลงมา มีระดับของ
การเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 37.9 และมีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย คิด
เป็นร้อยละ 6.3

3.3 ในแต่ละพื้นที่ควรมีกติกาในการใช้น้ำและการใช้ประโยชน์พื้นที่ต้นน้ำเพื่อป้องกัน
รักษาไม่ให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ได้ เจ้าหน้าที่ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา ส่วนใหญ่มีระดับของการเห็น
ด้วยอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 59.8 รองลงมา มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง
ร้อยละ 36.6 และมีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 3.6

3.4 ผู้ใช้ประโยชน์จากพื้นที่ต้นน้ำ ซึ่งถือเป็นพื้นที่สาธารณะไม่จำเป็นต้องมีการดูแลรักษา เนื่องจากภาระหน้าที่ดังกล่าวเป็นของเจ้าหน้าที่รัฐ กลุ่มของเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ในพื้นที่มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 52.7 รองลงมา มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 30.8 และมีระดับของการเห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 16.5

3.5 ท่านคิดว่ามีความรู้เกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำมากน้อยเพียงใด เจ้าหน้าที่ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา ส่วนใหญ่มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 47.3 รองลงมา มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 31.3 และมีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 21.4

3.6 การจัดการลุ่มน้ำเป็นการจัดการทรัพยากรให้ตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์ เจ้าหน้าที่ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา ส่วนใหญ่มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 73.2 รองลงมา มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 20.1 และมีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 5.8

3.7 การจัดการลุ่มน้ำเป็นการดำเนินการเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อคนในลุ่มน้ำนั้น เท่านั้น กลุ่มของเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ในพื้นที่มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 41.5 รองลงมา มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 33.9 และมีระดับของการเห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 24.6

3.8 ทรัพยากรในลุ่มน้ำใด ๆ ผู้ที่สามารถเข้าไปใช้ หรือนำไปใช้ประโยชน์ได้นั้นเฉพาะคนในลุ่มน้ำนั้น เท่านั้น เจ้าหน้าที่ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา ส่วนใหญ่มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 48.7 รองลงมา มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 32.6 และมีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 18.7

3.9 ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ กลุ่มเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 53.6 รองลงมา คือ มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 35.7 และมีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 10.7

3.10 หน้าที่ในการจัดการลุ่มน้ำเป็นหน้าที่ของข้าราชการเท่านั้น กลุ่มเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 45.1 รองลงมา คือ มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 33.0 และมีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 21.9

3.11 การป้องกันการทำลายป่าและการฟื้นฟูสภาพป่าไม้จะส่งผลให้มีน้ำใช้สม่ำเสมอในแหล่งน้ำธรรมชาติ เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 83.9 รองลงมา คือ มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 11.6 และมีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 4.5

3.12 หน้าที่ในการจัดการลุ่มน้ำเป็นหน้าที่ของประชาชนและข้าราชการร่วมกัน เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 87.5 รองลงมา คือ มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 12.1 และมีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 0.4

3.13 เจ้าหน้าที่ของรัฐควรปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเข้มงวดในการดำเนินการกับผู้บุกรุกพื้นที่ป่าไม้ เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 76.8 รองลงมา คือ มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 23.2 และไม่มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อยเลย

3.14 เจ้าหน้าที่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งมีความจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการลุ่มน้ำด้วย เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 79.4 รองลงมา คือ มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 18.8 และมีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 1.8

3.15 ควรสนับสนุนให้มีการจัดฝึกอบรม หรือทำความเข้าใจต่อเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำเพิ่มเติม และควรขยายผลนี้ไปใช้กับเขตพื้นที่อนุรักษ์อื่น ๆ ด้วย เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 85.7 รองลงมา คือ มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 14.3 และไม่มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อยเลย

3.16 ควรที่จะมีการให้ความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำแก่เจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่น ๆ และประชาชนรอบ ๆ แนวกันชนด้วย เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 83.5 รองลงมา คือ มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 15.6 และมีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 0.9

3.17 การให้ความรู้ ความเข้าใจในการจัดการลุ่มน้ำแก่ประชาชนนั้นเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 55.4 รองลงมา คือ มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 36.1 และมีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 8.5

3.18 การให้ความรู้ ความเข้าใจในการจัดการลุ่มน้ำแก่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ และประชาชนในพื้นที่จะทำให้ทรัพยากรในพื้นที่ลุ่มน้ำดีขึ้นและสร้างความยั่งยืนได้ เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 87.1 รองลงมา คือ มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 12.5 และมีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 0.4

3.19 ภาครัฐและภาคประชาชนในพื้นที่ จะต้องมีส่วนในการกำหนดแผนโครงการเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำโดยภาคประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ กลุ่มเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 65.2 รองลงมา คือ มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 31.7 และมีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 3.1

3.20 ชุมชนควรมีส่วนในการจัดทำโครงการและสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำด้วย กลุ่มเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 54.5 รองลงมา คือ มีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 32.1 และมีระดับของการเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 13.4

2. การประเมินระดับความรู้ความเข้าใจ

2.1 การประเมินระดับความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและ การอนุรักษ์

จากการประเมินระดับความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและ การอนุรักษ์ของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา อำเภอลานสั๊ก จังหวัดอุทัยธานี โดยมีการใช้ คำถามที่มีคำตอบในลักษณะเชิงบวกและเชิงลบ รวมจำนวน 10 ข้อด้วยกัน โดยมีคำถามเชิงบวก จำนวน 7 ข้อ และมีคำถามเชิงลบจำนวน 3 ข้อ

ผลการศึกษาพบว่าเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ ได้คะแนน 6.7-10.0 (สูง) คิดเป็นร้อยละ 91.07 และ คะแนน 3.4-6.6 (ปานกลาง) คิดเป็นร้อยละ 8.48 ในขณะที่ผู้ที่เข้าใจน้อยและได้คะแนน 0-3.3 คะแนนจำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.45 ซึ่งพบว่าไม่มีผู้ได้คะแนนสูงสุดจำนวน 10 คะแนน และต่ำสุดได้คะแนน 2 คะแนน โดยมีค่าเฉลี่ย 8.046 คะแนน โดยรายละเอียดของคะแนนแสดง ในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ระดับคะแนนช่วงความเข้าใจของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและ การอนุรักษ์ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา อำเภอลานสั๊ก จังหวัดอุทัยธานี

(n=224)

ระดับคะแนน	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
คะแนน 0.0 -3.3 (ต่ำ)	1	0.45	เฉลี่ย 8.046 คะแนน
คะแนน 3.4 -6.6 (ปานกลาง)	19	8.48	มากที่สุด 10 คะแนน
คะแนน 6.7-10.0 (สูง)	204	91.07	น้อยที่สุด 2 คะแนน

จากคะแนนระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและ การอนุรักษ์ของเจ้าหน้าที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง โดยสามารถตอบคำถามถูกต้องมากที่สุด 3 ลำดับแรกดังนี้

อันดับที่ 1 ได้แก่ ข้อที่ 2 ข้อความว่า “ การปลูกป่าต้นน้ำลำธาร และการปลูกต้นไม้ในวันสำคัญ ถือว่าเป็นแนวทางหนึ่งในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้” มีผู้ตอบคำถามถูกต้องร้อยละ 99.11

อันดับที่ 2 มี 2 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 8 ข้อความว่า “ทรัพยากรป่าไม้เป็นสมบัติของส่วนรวม ไม่ใช่ของผู้หนึ่งผู้ใดที่จะนำไปใช้ประโยชน์” และ ข้อที่ 9 ข้อความ “การที่ทุกคนร่วมกันรักษาทรัพยากรป่าไม้ และนำทรัพยากรเหล่านี้มาใช้ประโยชน์อย่างถูกต้องและเกิดประโยชน์สูงสุด ถือว่าเป็นแนวทางหนึ่งในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้” มีผู้ตอบคำถามถูกต้องร้อยละ 95.09

อันดับที่ 3 ได้แก่ ข้อที่ 10 ข้อความว่า “การป้องกัน และปราบปรามการลักลอบตัดไม้ เป็นวิธีการหนึ่งในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้” มีผู้ตอบคำถามถูกต้องร้อยละ 91.96

ส่วนคำถามที่เจ้าหน้าที่ตอบคำถามถูกน้อยที่สุด 3 ลำดับแรก ดังนี้

อันดับที่ 1 ได้แก่ ข้อที่ 3 ข้อความว่า “ถึงแม้ว่าท่านจะเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ แต่เรื่องปากท้องของชาวบ้านน่าจะสำคัญกว่า” มีผู้ตอบคำถามถูกต้องร้อยละ 20.09

อันดับที่ 2 ได้แก่ ข้อที่ 1 ข้อความว่า “การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึงการรักษา กักเก็บไว้โดยไม่มีการนำมาใช้ประโยชน์” มีผู้ตอบคำถามถูกต้อง ร้อยละ 60.71

อันดับที่ 3 ได้แก่ ข้อที่ 6 ข้อความว่า “การบุกรุกทำลายป่าของเจ้าหน้าที่ บางครั้งอาจเกิดจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ แต่ก็เป็นเรื่องผิดกฎหมาย เราต้องดำเนินคดี” มีผู้ตอบคำถามถูกต้อง ร้อยละ 79.91

จากการศึกษา^{นี้} ผู้ศึกษาได้จัดระดับของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ และการอนุรักษ์ของเจ้าหน้าที่ไว้ 3 ระดับด้วยกันคือ มาก ปานกลาง ต่ำ ดังแสดงในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ช่วงระดับคะแนนของข้อความของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและ การอนุรักษ์ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา อำเภอลานสั๊ก จังหวัดอุทัยธานี

ระดับคะแนน	จำนวนคนที่ตอบถูก	ระดับของความรู้ความเข้าใจ
ร้อยละ 0.0 - 33.3	0 - 75	ต่ำ
ร้อยละ 33.4 - 66.6	76 - 149	ปานกลาง
คะแนน 66.7-100.0	150 - 224	มาก

ทั้งนี้รายละเอียดของการตอบคำถามด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและ การอนุรักษ์ของเจ้าหน้าที่พื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา แสดงในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและ การอนุรักษ์ในพื้นที่ ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา อำเภอลานสั๊ก จังหวัดอุทัยธานี

						(n = 224)
ข้อความ	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ				ระดับ	
	ทรัพยากรธรรมชาติและ การอนุรักษ์				ความ	
	ถูก		ผิด		เข้าใจ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
(1) การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง การรักษา กักเก็บไว้โดยไม่มีการ นำมาใช้ประโยชน์	136	60.7	88	39.3	ปานกลาง	
2 การปลูกป่าต้นน้ำลำธาร และการ ปลูกต้นไม้ในวันสำคัญ ถือว่าเป็น แนวทางหนึ่งในการอนุรักษ์ทรัพยากร ป่าไม้	222	99.1	2	0.9	มาก	
(3) ถึงแม้ว่าท่านจะเห็นความสำคัญของ การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ แต่เรื่อง ปากท้องของชาวบ้านน่าจะสำคัญ กว่า	45	20.1	179	79.9	น้อย	

หมายเหตุ () วงเล็บเป็นคำถามเชิงลบ

ตารางที่ 13 (ต่อ)

(n = 224)						
ข้อความ	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ทรัพยากรธรรมชาติและการอนุรักษ์				ระดับ ความ เข้าใจ	
	ถูก		ผิด			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
4 ปัญหาการบุกรุก การลักลอบตัดไม้ ทำลายป่า การจุดไฟป่า ถือว่าเป็น ปัญหาที่สำคัญของประเทศ	205	91.5	19	8.5	มาก	
(5) เจ้าหน้าที่ป่าไม้ และเจ้าหน้าที่จาก หน่วยราชการเท่านั้น ที่มีหน้าที่ในการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ชาวบ้าน ไม่จำเป็นต้องเข้าไปมีส่วนร่วม	184	82.1	40	17.9	มาก	
6 การบุกรุกทำลายป่าของเจ้าหน้าที่ บางครั้งอาจเกิดจากความ รู้เท่าไม่ถึงการณ์ แต่ก็เป็นเรื่องผิด กฎหมาย เราต้องดำเนินคดี	179	79.9	45	20.1	มาก	
7 การป้องกันและดับไฟป่าเป็นหน้าที่ โดยตรง ดังนั้นเราจึงจำเป็นต้องเข้าไป ดับไฟป่า	199	88.8	25	11.2	มาก	
8 ทรัพยากรป่าไม้เป็นสมบัติของ ส่วนรวม ไม่ใช่ของผู้หนึ่งผู้ใดที่จะ นำไปใช้ประโยชน์	213	95.1	11	4.9	มาก	
9 การที่ทุกคนร่วมกันรักษาทรัพยากร ป่าไม้ และนำทรัพยากรเหล่านี้มาใช้ ประโยชน์อย่างถูกต้องและเกิด ประโยชน์สูงสุด ถือว่าเป็นแนวทาง หนึ่งในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	213	95.1	11	4.9	มาก	

หมายเหตุ () วงเล็บเป็นคำถามเชิงลบ

ตารางที่ 13 (ต่อ)

		(n = 224)			
ข้อความ		ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ		ระดับ	
		ทรัพยากรธรรมชาติและการอนุรักษ์		ความ	
		ถูก	ผิด	เข้าใจ	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
10	การป้องกัน และปราบปรามการลักลอบตัดไม้ เป็นวิธีการหนึ่งในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	206	92.0	18	8.0
	เฉลี่ย	180.2	80.4	43.8	19.6
					-

หมายเหตุ () วงเล็บเป็นค่าถามเชิงลบ

2.2 การประเมินระดับความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการลุ่มน้ำ

การประเมินระดับความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการจัดการลุ่มน้ำ โดยมีการสร้างคำถามจำนวน 20 คำถาม เพื่อให้เจ้าหน้าที่ได้มีการตอบคำถาม เพื่อตรวจวัดระดับของความรู้ความเข้าใจ โดยสอบถามระดับของการเห็นด้วย 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง และน้อย โดยมีลักษณะของแบบสอบถาม 2 ลักษณะคือ คำถามเชิงบวก และคำถามเชิงลบ และให้ค่าคะแนนระดับของความรู้ความเข้าใจ ดังนี้

สำหรับคำถามเชิงบวก หากตอบเห็นด้วยมาก ให้ค่าคะแนน 3 คะแนน, หากตอบคำถามเห็นด้วยปานกลาง ให้ค่าคะแนน 2 คะแนน และหากตอบคำถามเห็นด้วยน้อย ให้ค่าคะแนน 1 คะแนน

สำหรับคำถามเชิงลบ หากตอบเห็นด้วยมาก ให้ค่าคะแนน 1 คะแนน, หากตอบคำถามเห็นด้วยปานกลาง ให้ค่าคะแนน 2 คะแนน และหากตอบคำถามเห็นด้วยน้อย ให้ค่าคะแนน 3 คะแนน

จากการศึกษาและให้ค่าคะแนนตามเงื่อนไขที่ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นสรุปผลการศึกษาวิเคราะห์ได้ 3 ลักษณะ คือ

1) จากการประเมินระดับความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา โดยทำการสอบถามจากเจ้าหน้าที่ จำนวน 224 คน พบว่าประชาชนมีความรู้ความเข้าใจมากที่สุด 45 คะแนน และน้อยที่สุด 20 คะแนน โดยมีค่าเฉลี่ย คะแนน 31.8 คะแนน โดยมีระดับความรู้ความเข้าใจสรุปได้ดังแสดงในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ระดับคะแนนความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่รายบุคคลเกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา อำเภอลานสีก จังหวัดอุทัยธานี

(n=224)

กลุ่มคนที่มีระดับคะแนน	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
คะแนน 20.0 - 33.3	53	23.7	เฉลี่ย 31.8 คะแนน
คะแนน 33.4 - 46.7	140	62.5	มากที่สุด 45 คะแนน
คะแนน 46.8 - 60.0	31	13.9	น้อยที่สุด 20 คะแนน

2) ผลการตอบแบบสอบถามของเจ้าหน้าที่ จำนวน 224 คน จากข้อความ 20 ข้อ พบว่า มีผู้ตอบคำถามถูกต้องเฉลี่ยมากที่สุด 2.9 คะแนน และน้อยที่สุด 1.05 คะแนน โดยแบ่งระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำเป็น 3 ระดับด้วยกัน คือ ระดับที่มีความรู้ความเข้าใจมาก ค่าคะแนน 2.55 - 2.90 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 29.91 ระดับความรู้ความเข้าใจปานกลาง ค่าคะแนน 1.40 - 2.54 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 69.64 และระดับความรู้ความเข้าใจระดับต่ำ ค่าคะแนน 1.05 - 1.39 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 0.45 ดังแสดงในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 ระดับคะแนนช่วงความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำในพื้นที่
ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา อำเภอลานสาก จังหวัดอุทัยธานี

(n=224)

ระดับคะแนน (ค่าเฉลี่ย)	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
คะแนน 1.05 – 1.39 (ต่ำ)	1	0.45	เฉลี่ย 2.42 คะแนน
คะแนน 1.40 – 2.54 (ปานกลาง)	156	69.64	มากที่สุด 2.90 คะแนน
คะแนน 2.55-2.90 (สูง)	67	29.91	น้อยที่สุด 1.05 คะแนน

3) ผลการตอบแบบสอบถามของเจ้าหน้าที่ในแต่ละข้อของแบบสอบถาม จำนวน 20 คำถามโดยมีการตั้งคำถามเพื่อให้เจ้าหน้าที่ตอบคำถามในลักษณะของการเห็นด้วยจำนวนมาก ปานกลาง และน้อย โดยให้ค่าคะแนนของระดับการเห็นด้วย เป็น 3, 2 และ 1 ของระดับการเห็นด้วย มาก, ปานกลาง และ น้อย พบว่ามีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.4 ซึ่งถือว่ามียกระดับของการเห็นด้วยในระดับสูง ดังแสดงผลในตารางที่ 16

3. การทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานการศึกษาวิจัย ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำของเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี และทำการทดสอบสมมติฐานจำนวน 7 ข้อสรุปผลได้ดังนี้

สมมติฐานการวิจัยที่ 1 โดยตั้งสมมติฐานไว้ว่า “เพศของเจ้าหน้าที่ มีความสัมพันธ์กับ ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำของเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง”

การทดสอบสมมติฐานได้แบ่งเพศของเจ้าหน้าที่ของกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ชายร้อยละ 69.2 และหญิง ร้อยละ 30.8 โดยเฉลี่ยแล้วมีเพศชายมากกว่าเพศหญิงในอัตราส่วน 2:1 แสดงในตารางที่ 16 เมื่อทำการทดสอบความสัมพันธ์พบว่าค่านัยสำคัญทางสถิติมีค่าเท่ากับ 0.084 โดยมีค่า Chi-square (χ^2) เท่ากับ 2.722 แสดงว่าเพศของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำ คือ เจ้าหน้าที่ที่เป็นเพศชายหรือหญิง มีระดับความรู้ความเข้าใจเท่าเทียมกัน ดังแสดงในตารางที่ 17

ตารางที่ 17 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา อ.ลานสัก จ. อุทัยธานี

เพศ	ความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำ			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม
ชาย	98	56	1	155 (69.2)
หญิง	51	18	0	69 (30.8)
	149	74	1	224

Chi-Square = 2.722

Sig. = 0.084 df = 1

สมมติฐานการวิจัยที่ 2 โดยตั้งสมมติฐานไว้ว่า “อายุ มีความสัมพันธ์กับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำของเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ”

การทดสอบสมมติฐานได้แบ่งอายุของเจ้าหน้าที่ของกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่ม คือ ไม่เกิน 30 ปี , ระหว่าง 31-40 ปี , ระหว่าง 41-50 ปี และ 51 ปีขึ้นไป เมื่อทำการทดสอบความสัมพันธ์พบว่าค่านัยสำคัญทางสถิติมีค่าเท่ากับ 0.000 โดยมีค่า Chi-square (χ^2) เท่ากับ 22.155 แสดงว่ากลุ่มอายุของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำ คือ ประชาชนที่มีอายุ ระหว่าง 31-40 ปี มีความรู้ความเข้าใจมากที่สุด ดังแสดงในตารางที่ 18

ตารางที่ 18 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา อ.ลานสัก จ. อุทัยธานี

ช่วงอายุ	ความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำ			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม
ไม่เกิน 30 ปี	54	20	0	74(33.0)
31 - 40 ปี	85	34	1	120(53.6)
41 - 50 ปี	7	18	0	25(11.2)
51 ปีขึ้นไป	3	2	0	5(2.2)
รวม	149	74	1	224

Chi-Square = 22.155 Sig. = 0.000 df = 3

สมมติฐานการวิจัยที่ 3 โดยตั้งสมมติฐานไว้ว่า “ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับ ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำของเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ”

การทดสอบสมมติฐานได้แบ่ง ระดับการศึกษาของเจ้าหน้าที่ของกลุ่มตัวอย่างออกเป็น ไม่เกินระดับประถมศึกษา, ระดับมัธยมศึกษา/ปวช/ปวส.หรือเทียบเท่า และระดับปริญญาตรีขึ้นไป เมื่อทำการทดสอบความสัมพันธ์พบว่าค่านัยสำคัญทางสถิติมีค่าเท่ากับ 0.000 โดยมีค่า Chi-square (χ^2) เท่ากับ 41.836 แสดงว่าระดับการศึกษาของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา มีความสัมพันธ์กับระดับความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำ คือ เจ้าหน้าที่ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ คือมีระดับการศึกษามากจะมีความรู้มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อย ดังแสดงในตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษา กับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำ ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา อ.ลานสัก จ. อุทัยธานี

ระดับการศึกษา	ความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำ			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม
ไม่เกินประถมศึกษา	69	58	1	128(57.2)
มัธยม/ปวช/ปวสหรือเทียบเท่า	64	14	0	78(34.8)
ปริญญาตรีขึ้นไป	16	2	0	18(8.0)
รวม	149	74	1	224

Chi-Square = 41.836 Sig. = 0.000 df = 5

สมมติฐานการวิจัยที่ 4 โดยตั้งสมมติฐานไว้ว่า “ระยะเวลาการอยู่อาศัย มีความสัมพันธ์กับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำของเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ”

การวิเคราะห์สมมติฐานในส่วนนี้จะพิจารณาส่วนของเจ้าหน้าที่ของช่วงระยะเวลาการอยู่อาศัยในพื้นที่ลุ่มน้ำ โดยแบ่งระยะเวลาการอยู่อาศัยเป็น 5 ระยะเวลาของการอยู่อาศัย คือ ระหว่าง 1 -10 ปี, ระหว่าง 10 - 20 ปี, ระหว่าง 20 - 30 ปี , ระหว่าง 30 - 40 ปี, และมากกว่า 40

ปี เมื่อทำการทดสอบความสัมพันธ์พบว่าค่านัยสำคัญทางสถิติมีค่าเท่ากับ 0.004 โดยมีค่า Chi-square (χ^2) เท่ากับ 41.970 แสดงว่าระยะเวลาในการอยู่อาศัยในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา มีความสัมพันธ์กับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำ คือ ผู้ที่เข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่ลุ่มน้ำมากหรือยาวนานกว่าจะมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำ มากกว่าผู้ที่เพิ่งเข้ามาอยู่อาศัย ดังแสดงในตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการอยู่อาศัยกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา อ.ลานสัก จ. อุทัยธานี

ระยะเวลาการอยู่อาศัย	ความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำ			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม
1 -10 ปี	22	28	0	50
>10 - 20 ปี	54	27	0	81
>20 - 30 ปี	59	5	0	64
>30 ปี	14	14	1	29
	149	74	1	224

Chi-Square = 41.970 Sig. = 0.004 df = 4

สมมติฐานการวิจัยที่ 5 โดยตั้งสมมติฐานไว้ว่า “ รายได้ของครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำของเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ”

การทดสอบสมมติฐานได้แบ่ง รายได้ของเจ้าหน้าที่ของกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 ช่วง คือ ไม่เกิน 5,000 บาท, มากกว่า 5,000 บาทต่อเดือน แต่ไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน และมากกว่า 10,000 บาทต่อเดือน เมื่อทำการทดสอบความสัมพันธ์พบว่าค่านัยสำคัญทางสถิติมีค่าเท่ากับ 0.000 โดยมีค่า Chi-square (χ^2) เท่ากับ 8.930 แสดงว่ารายได้ของครัวเรือนของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา มีความสัมพันธ์กับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำ คือ เจ้าหน้าที่ที่มีรายได้ที่แตกต่างกันจะมีความรู้และความเข้าใจด้านการจัดการลุ่มน้ำที่แตกต่างกันด้วย ดังแสดงในตารางที่ 21

ตารางที่ 21 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา อ.ลานสัก จ. อุทัยธานี

รายได้	ความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำ			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม
$\leq 5,000$ บาท	105	64	1	170(75.9)
$> 5,000 - 10,000$ บาท	35	10	0	45(20.1)
$> 10,000$ บาท	9	0	0	9(4.0)
	149	74	1	224

Chi-Square = 8.930

Sig. = 0.000 df = 3

สมมติฐานการวิจัยที่ 6 โดยตั้งสมมติฐานไว้ว่า “ สังกัดหน่วยงาน มีความสัมพันธ์กับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำของเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ”

การทดสอบสมมติฐานได้แบ่ง สังกัดหน่วยงานที่เจ้าหน้าที่แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ เจ้าหน้าที่สังกัดกรมป่าไม้ และเจ้าหน้าที่สังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช เมื่อทำการทดสอบความสัมพันธ์พบว่าค่านัยสำคัญทางสถิติมีค่าเท่ากับ 0.182 ซึ่งมากกว่า 0.05 โดยมีค่า Chi-square (χ^2) เท่ากับ 2.050 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าสังกัดหรือหน่วยงานไม่มีผลทำให้ระดับความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา ต่างกัน ดังแสดงในตารางที่ 22

ตารางที่ 22 ความสัมพันธ์ระหว่างสังกัดหรือหน่วยงานกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา อ.ลานสัก จ. อุทัยธานี

หน่วยงานหรือสังกัด	ความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำ			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม
กรมป่าไม้	4	0	0	4(1.8)
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช	145	74	1	220(98.2)
รวม	149	74	1	224

Chi-Square = 2.050

Sig. = 0.182 df = 1

สมมติฐานการวิจัยที่ 7 โดยตั้งสมมติฐานไว้ว่า “ **ลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ มีความสัมพันธ์กับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำของเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง** ”

การทดสอบสมมติฐานได้แบ่งลักษณะการเป็นสมาชิกของกลุ่มสังคมโดยแบ่งการศึกษานี้ ออกเป็น 4 ส่วนคือ ข้าราชการประจำ, ลูกจ้างประจำ, ลูกจ้างชั่วคราวรายเดือนและลูกจ้างรายวัน เมื่อทำการทดสอบความสัมพันธ์พบว่าค่านัยสำคัญทางสถิติมีค่าเท่ากับ 0.587 ซึ่งมีความมากกว่า 0.05 แสดงว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่า Chi-square (χ^2) เท่ากับ 13.936 แสดงว่า ลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ ของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลาไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำ คือ ความความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำนั้นไม่ขึ้นอยู่กับลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ ดังแสดงในตารางที่ 23

ตารางที่ 23 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการปฏิบัติหน้าที่กับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา อ.ลานสัก จ. อุทัยธานี

ลักษณะการปฏิบัติหน้าที่	ความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำ			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม
ข้าราชการประจำ	8	0	0	8(3.6)
ลูกจ้างประจำ	22	12	0	34(15.2)
ลูกจ้างชั่วคราวรายเดือน	10	8	1	19(8.5)
ลูกจ้างรายวัน	109	54	0	163(72.7)
รวม	149	74	1	224

Chi-Square = 13.936

Sig. = 0.587 df = 3

สมมติฐานการวิจัยที่ 8 โดยตั้งสมมติฐานไว้ว่า “อายุการทำงาน มีความสัมพันธ์กับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำของเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ”

การทดสอบสมมติฐานได้แบ่ง ช่วงอายุการทำงานในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา เป็น 3 ช่วง ระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี, ระยะเวลามากกว่า 5 ปี แต่ไม่เกิน 10 ปี และระยะเวลามากกว่า 10 ปี เมื่อทำการทดสอบความสัมพันธ์พบว่าค่านัยสำคัญทางสถิติมีค่าเท่ากับ 0.396 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 โดยมีค่า Chi-square (χ^2) เท่ากับ 9.538 แสดงว่าอายุในการทำงานไม่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลาด้านการจัดการลุ่มน้ำ คือ ไม่ว่าเจ้าหน้าที่จะปฏิบัติงานระยะเวลานานเท่าใด ก็ไม่มีผลต่อระดับความรู้ความเข้าใจ ดังแสดงในตารางที่ 24

ตารางที่ 24 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุการทำงานกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา อ.ลานสัก จ. อุทัยธานี

ช่วงอายุการทำงานที่ห้วยทับเสลา	ความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำ			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม
≤ 5 ปี	100	44	1	145(64.7)
> 5 - 10 ปี	36	14	0	50(22.3)
> 10 ปี	13	16	0	29(13.0)
รวม	149	74	1	224

Chi-Square = 9.538

Sig. = 0.396 df = 2

โดยสรุปผลการทดสอบสมมติฐาน ความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการลุ่มน้ำ ของเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี พบว่ามีความสอดคล้องกับสมมติฐานจำนวน 4 ข้อ คือ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัย และรายได้ของครัวเรือน ในขณะเดียวกัน พบว่าไม่สอดคล้องกับสมมติฐานจำนวน 4 ข้อ คือ เพศ สังกัดหน่วยงาน ลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ และอายุการทำงาน ดังแสดงในตารางที่ 25

ตารางที่ 25 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย 8 ข้อ ของปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจ
ของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี

ตัวแปรตามและตัวแปรอิสระ	ค่า Chi-Square	Sig.	การทดสอบสมมติฐานการวิจัย	
			สอดคล้อง	ไม่สอดคล้อง
1. เพศ	2.722	0.084		✓
2. อายุ	22.155	0.000	✓	
3. ระดับการศึกษา	41.836	0.000	✓	
4. ระยะเวลาที่อาศัย	41.970	0.004	✓	
5. รายได้ของครัวเรือน	8.930	0.000	✓	
6. สังกัดหรือหน่วยงาน	2.050	0.182		✓
7. สถานภาพการทำงาน	13.939	0.587		✓
8. อายุการทำงาน	9.538	0.396		✓

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำของเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี สรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยทางด้านประชากรและสังคม ด้านสถานภาพในครัวเรือน พบว่าในพื้นที่ลุ่มน้ำทับเสลา มีประชากร เพศชายร้อยละ 69.2 และหญิงร้อยละ 30.8 อายุเฉลี่ยอยู่ในกลุ่มอายุ 31-40 ปี ร้อยละ 53.6 สมรสแล้ว ร้อยละ 71.9 มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่าสูงสุด ร้อยละ 57.2 ในขณะที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าหรือสูงกว่า ร้อยละ 8.0

การศึกษาพบว่าเจ้าหน้าที่ ส่วนใหญ่สังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ร้อยละ 98.2 โดยปฏิบัติงานที่ สถานีควบคุมไฟป่าจังหวัดอุทัยธานี ร้อยละ 20.1 หน่วยจัดการต้นน้ำสะแกกรัง ร้อยละ 18.7 และ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ร้อยละ 16.1

2. การประเมินระดับความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์พื้นที่ลุ่มน้ำและทรัพยากรธรรมชาติของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา พบว่าเจ้าหน้าที่มีความรู้ ความเข้าใจอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 91.07 โดยพบว่าความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การปลูกป่าต้นน้ำลำธาร และการปลูกต้นไม้ในวันสำคัญ ถือเป็นแนวทางหนึ่งในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มากที่สุดถึงร้อยละ 99.1 ในขณะที่ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ แต่มองว่าเรื่องปากท้องของชาวบ้านนั้นสำคัญกว่า น้อยที่สุดร้อยละ 20.09

3. ผลการประเมินระดับความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับการจัดการลุ่มน้ำของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา ในแต่ละบุคคลของเจ้าหน้าที่ พบว่ามีระดับของความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 62.5 โดยมีค่าคะแนน เฉลี่ย 31.84 คะแนน สูงสุด 45 คะแนน และต่ำสุด 20 คะแนน

ในขณะที่ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจในแต่ละเรื่องอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง คือ ร้อยละ 69.64 โดยมีระดับความรู้ความเข้าใจเฉลี่ย 2.42 คะแนน ซึ่งถือว่ามีความเข้าใจในแต่ละเรื่องเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและ การอนุรักษ์ในระดับสูง โดยมากที่สุด 2.90 คะแนน และ น้อยที่สุด 1.05 คะแนน

โดยสรุปผลของระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำ อยู่ในระดับปานกลางและพบว่า มีเจ้าหน้าที่ที่สามารถมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของป่าต้นน้ำ หมายถึง พื้นที่ที่มีสภาพป่าไม้อุดมสมบูรณ์ประกอบด้วยพรรณไม้หลากหลายชนิดเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าและเหมาะแก่การสงวนรักษาไว้ไม่ให้เกิดการทำลายอยู่ในระดับสูงสุด คือมากกว่าร้อยละ 90 (ค่าคะแนน 2.93) และจัดอยู่ในระดับสูง (ค่าคะแนนมากกว่า 2.55) จำนวน 8 ข้อ

4. ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าปัจจัย อายุ, ระดับการศึกษา, ระยะเวลาที่อาศัยและรายได้ของครัวเรือน มีความสอดคล้องกับสมมติฐาน คือ หากมีความแตกต่างกันจะทำให้ความรู้ความเข้าใจต่างกัน ในขณะที่ เพศ, สังกัดหน่วยงาน, สถานภาพการทำงาน และอายุการทำงาน ไม่มีความสอดคล้องกับสมมติฐาน คือ หากมีความแตกต่างกันจะไม่ทำให้ความรู้ความเข้าใจแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยนี้ จะเห็นได้จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งนั้นส่วนใหญ่เป็นลูกจ้าง และส่วนน้อยเป็นข้าราชการ ทำให้ระดับความรู้ความเข้าใจค่อนข้างที่จะแตกต่างกัน อย่างไรก็ตามการดำเนินงานให้เป็นรูปธรรมนั้นสมควรที่จะต้องมีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ความเข้าใจในเบื้องต้นให้มีความเท่าเทียมกัน ก่อนที่จะปฏิบัติหน้าที่ โดยเน้นในกรณีที่น่าเป็นห่วงคือในด้านความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและ การอนุรักษ์ของเจ้าหน้าที่ ควรให้มีการจัดอบรมในเรื่องที่เกี่ยวกับความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่มีความรู้ความเข้าใจที่เพิ่มมากขึ้น สำหรับความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการลุ่มน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยทับเสลา ควรให้มีการจัดอบรมในเรื่องที่เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ ด้านการจัดชั้น

คุณภาพลุ่มน้ำ ด้านการจัดการลุ่มน้ำและการแบ่งปันน้ำรวมทั้งควรในเสริมด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนเข้าในเนื้อหาของการอบรมด้วยเพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้นและสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้

2.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดทำแผนงานในการจัดการลุ่มน้ำในพื้นที่แนวกันชนและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง

1. ในการจัดการลุ่มน้ำให้ได้ผลและมีประสิทธิภาพ นั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบทุกหน่วยงานได้มีความรู้และความเข้าใจ และต้องดำเนินการเป็นประจำอย่างน้อย 1 ครั้งต่อปี
2. ในการจัดทำแผนงานด้านการอนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำในเขตแนวกันชนนั้นต้องให้ประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการกำหนดแผนงาน และฝึกอบรมร่วมกับเจ้าหน้าที่ด้วย ในกระบวนการฝึกอบรมและกำหนดแผนงานนั้นอาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเจ้าภาพหลักในการจัดทำแผนงานดังกล่าว
3. ควรให้ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่แนวเขตกันชนในการมีส่วนร่วม และร่วมกันในการจัดทำฝายต้นน้ำเพื่อเป็นการอนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำ
4. ให้ความรู้กับประชาชนในการจัดทำแผนงานการปรับปรุงระบบนิเวศในพื้นที่ลุ่มน้ำ